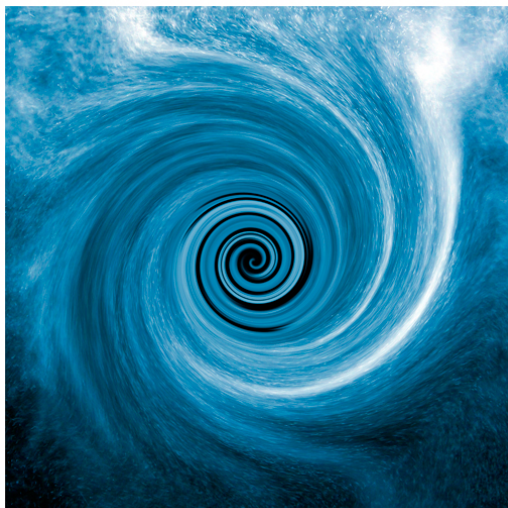

Den deprimerande meningslösheten

av Bengt-Åke Wennberg och Monica Hane

De åtta häften vi presenterar i höst utgår från att mänskligheten – både globalt och lokalt – befinner sig i ett paradigmskifte. Vi har hämtat inspiration från Thomas S Kuhn när det gäller skiftets karaktär. Skiftet påverkar alla människor i vilka positioner de än befinner sig. Skiftet har ännu inte fullföljts. Vi lever i limbo mellan två paradig. Lyckas vi inte hålla balansen kan vi hamna i kaos.

Tillståndet kan vara särskilt påträngande för dem som professionellt får sin utkomst av att skriva om, och försöka påverka, olika skeenden. De och deras huvudmän kan bli desperata och kasta sig in i orealistiska projekt.

De råd avseende samverkan, koordinering och insatser av politisk art som man får betalt för att erbjuda ledning och allmänhet kan komma att tolkas enligt det gamla paradigmet. Om förslagen då egentligen borde tolkas i ljuset av det nya paradigmet kan tillämpningen resultera i destruktiva konsekvenser. Inte för att det man föreslår är "fel" utan för att det som görs inte kommer att kunna synkroniseras med andras insatser och åtgärder. Om förslagen följer det gamla paradigmet blir de värdelösa om de egentligen borde följt det nya.

I limbot som uppstår i ett skifte blir det därför allt svårare för beslutfattare och allmänhet att skilja de genomförbara förslagen och initiativen från de meningslösa och rent av farliga. Inte bara för att vissa förslag kanske är olämpliga utan också för att även goda och rimliga förslag kommer att uttolkas olämpligt.

Ett sätt att förstå den depression som limbot kan orsaka är att se depressionen som en konsekvens av ett i samhället pågående **mentalt** paradigmskifte. Vi kan använda Kuhns beskrivning av paradigmskiften som ett exempel. Kuhn börjar sin berättelse med att beskriva övergången från den geocentriska föreställningen till den heliocentriska i vilken jorden inte var universums centrum utan bara en av dess planeter. Det dramatiska mentala skiftet inträffar när denna insikt väl slår rot hos majoriteten. Då går det inte längre att utgå från en stabil punkt varifrån omvärlden kan

SAMARBETSDYNAMIK AB

Ölsdalen 134, 693 91 Degerfors, telefon 0586 726 126, 070 590 94 30

Email: bengt-ake.wennberg@samarbetsdynamik.se

<http://www.samarbetsdynamik.se>

observeras och registreras. Man måste acceptera att man befinner sig på en resa genom universum där andra himlakroppar också rör sig vilket gör att relationerna till dessa ständigt förändras. En helt ny och **dynamisk** teori måste växa fram. Denna teori kom att formuleras av Kopernikus och Galilei.

Det skifte Kuhn beskriver kan ses som en sinnebild för ett skifte från en **egocentrisk** föreställning om tillvaron där man själv är i centrum, och där alla andra relaterar till en själv, till en föreställning om tillvaron där man själv bara är en av många självständiga individer. Var och en av dessa individer har en egen självständig vilja och egna ambitioner. De rör sig "fritt" i det sociala universumet. I en sådan social verklighet räcker det inte att försöka ordna sin värld genom att relatera till andra utifrån sig själv. För att fungera i en sådan värld måste man lära sig att förhålla sig till hela det dynamiska sociala system i vilket man själv är medlem. Men man kan skydda sig med komplexitetsreduktioner.

Denna mentala omställning skulle inte behövas om man själv hade kunnat styra och kontrollera de andra i systemet eller om man kunde hitta en fadersfigur, en hjälte eller en makthavare som man kunde hålla sig vän med och som lovar en trygghet. Omställningen hade heller inte behövts om man kunde inbilla sig att det fanns, eller kunde skapas, en för alla given plan, idé, modell eller lag som man själv och alla de andra var tvungna att anpassa sig till och som man själv kunde ta reda på, klura ut och få alla andra att följa. Jag kallar detta för **körsvensstrategier**.

Sådana strategier är **inte längre realistiska** i den nya dynamiska världsbild som växt fram. Denna insikt börjar nu så småningom sakta slå rot. Några naturliga lagbundenheter som styr mänsklig samverkan kan inte formuleras. De som nu finns är människors verk. De är alla tillfälliga och barn av sin tid. Trots denna osäkerhet behöver alla människor i vår tid vara självständiga, ha egna idéer om sin framtid och välja att agera efter dessa.

Genom de ökade kraven på självständighet blir den sociala tillvaron alltmer komplex i meningen att den inte är förutsägbar *om inte de individer som är inblandade gör den förutsägbar*. Upptäckten av och insikten om den i det sociala livet inbyggda komplexiteten gör därför att många av de kontrollerande strategier som vi tidigare använt oss av – eller anslutit oss till – i hopp om att skapa koordination och synkronisering av mänskligt handlande har blivit meningslösa.

Utan att medverka till att förstå, kommunicera om och hantera den komplexitet som uppstår i samspelet mellan självständigt handlande människor förlorar vi kontrollen över samhället till populister som gärna spelar vidare på de gamla idéerna där de för övrigt gärna placerar sig själva i centrum. Deras enkla lösningar förnekar komplexiteten. Accepterar vi dessa lösningar så ställs likriktning, isolering och diskriminering av oliktankande mot öppenhet och tolerans och mot allas vårt behov av att på djupet förstå och analysera den sociala komplexiteten.

Länkar för vidare läsning

En blogg som denna blir med nödvändighet kort och översiktlig. Vi har därför beslutat att arbeta med "lager på lager". Bloggen beskriver det centrala temat. Vi har därefter gjort en mer detaljerad beskrivning av hur vi menar att framväxten av en ökad komplexitet påverkar det mänskliga samspelet.

Du kan ladda ner denna här:

<https://samarbetsdynamik.se/Filerpdf/Webbsida/Komplexitet1909051.pdf>

Självklart får Du ännu mer underlag för egna reflektioner genom att ta del av häftet "Komplexiteten – grunden till oredan och villrådigheten i debatten om arbetslivet". Detta häfte kan laddas ner på:

<https://samarbetsdynamik.se/Filerpdf/Rapporter/Komplexitetsrapport.pdf>

Kolla också vår hemsida www.samarbetsdynamik.se och vår övergripande information om häftena på <https://prezi.com/view/O7XLHbvmMfs12bR6Gpb/>

Referenser

Harari Y N (2015b): Homo Deus – A Brief History of Tomorrow. Kina: Harville Secker.

Kuhn T S (1957): The Copernican Revolution: Planetary Astronomy in the Development of Western Thought. Harvard: Harvard College.

Kuhn T (1979): De vetenskapliga revolutionernas struktur. Lund: Doxa.

Snowden D, Boone M (2007): A Leaders Framework for Decisionmaking. Harvard Business Review. November 2007, sid 69-76.